

26.62x34.38	1	25	עמוד	זמן קיבוץ	07/2024	90752250-0
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790						

נירים בוקיע ועל הבד

בליבו של משבר לאומי, אזרי, השולח זרועות נטויות ומוטות כנפיים למרחקים, יוצא לאור "שובלים בנתיבי", סיכום ביניים של **יצחק ניר** (80) בן מרחביה, טייס קרב, קברניט "אל על" וצייר

זאב הררי, מרחביה

מוביל אותנו ביד נאמנה דרך מציאות חלופית מרתקת אל נגיעה דיסטופית-אפוקליפטית ישראלית, שאינה שייכת רק לעולם הפנטזיה והבדיון והוא ממליץ לקוראים: "להמשיך ולהגות בה". עדנה שבתאי, בת מרחביה, אלמנתו של הסופר יעקב שבתאי, כתבה: "ניר מציע תובנות של 'להיות או לחדול' במדינת ישראל", ומעלה את התהייה "האם יהיו לגיבוריו העוז והכוח לשנות את כיוון ההיסטוריה". כאלבומו המקיף "שובלים בנתיבי" מרחף יצחק ניר מעל העננים ומגלה עולם שונה מזה שעליו חלם בילדותו. הוא ממחיש ברישומיו התמימים ובציוריו הריאליסטיים את שני העולמות: זה שבמרומים וזה שעל פני הקרקע. אי אפשר שלא להבחין במוטיב חינוכי המלווה את מרבית יצירותיו: בשמים חולפים פס התעבות לבן בוהק אך לרוב שניים. לחלופין יהיו אלה ציפור או עפיפון שמזכירים לצייר וגם למתבונן הזר כי לא רק הוא מעופף במרחב השמימי. בעלי הכנף אינם סטטיסטים כי אם שותפיו ליצירה. אולי הם מייצגים את בני האנוש על האדמה הרוויה בדם, שעלינו להיות עימם בהרמוניה. האם יש קשר בין הביטוי החזותי הנמשך מהמכחול לפרטי פרטים וגוונים, השואב השראה מדומיינת מהחיים האמיתיים על פני הארץ, שראשיתם בנופי הקיבוץ שבעמק לבין הריחוף הייעודי המוכוון במטוס שבשליטתו; האם לרעיונות המדיניים במרחב המזרח התיכון והלאה ממנו ניתן למצוא אישוש בחוויות שנרקמו ונספגו בשירות הצבאי התובעני ובעל המשמעות בייחוד? למעין בציורים שנאצרו באלבום האמן כדאי להבחין אלו מהם נוצרו בקיבוץ, ומה הייתה השפעת הוריו ומוריו של היוצר על תובנותיו כצייר, הוגה, שמטביע חותם יצירתי עצמאי היום ולעוד מאה שנים.

ציור הכריכה: יצחק ניר "זריחה אטלנטית", אקריליק ושמן על קנבס, 80x100 ס"מ, 2017

אך אולי בעתיד יהיו ידידו במזרח התיכון, עולה ההשוואה להערכת היצירה האומנותית כמונחים של זמן וראי התקופה. ניר העמיק בניתוח תפיסתו ההיסטורית-עתידינית ואמר שסין, מייצגת שם קוד של "מבוגר אחראי". יש כאן, לדבריו, רעיון המציע להסתכל על "מודל הונג קונג" אותה חקרו והשביחו האנגלים מסין במשך מאה שנה, והחזירו אותה לסינים במצב הרבה יותר טוב.

1984

כטייס מנוסה, ריאליסט יצירתי שעניו בראשו, מרשה לעצמו הכותב להביע את עמדתו באמצעות רעיון מטפורי המוגדר כדיסטופיה (ניגודה של אוטופיה שחורה ופסימית, המעורדת את האדם להתבונן במציאות באופן ביקורתי). בצירוף מקרים הסתבר שספרו הדיסטופי של עמוס קינן "הדרך לעין חרוד" יצא לאור בשנת 1984, ובו מסופר על ישראל שלאחר הפיכה צבאית, וספרו הדיסטופי של ג'ורג' אורוול נקרא "1984". שלא להזכיר כיצד התנהלה מלחמת לבנון הראשונה בשנת 1984, שנה שבה נסקו שובליו של הטייס הלוחם, שביקש אולי כבר אז להביא מהמרום את עתידה של המדינה. על כך התנסח ההיסטוריון פרופ' אהרן שי, לשעבר רקטור אוניברסיטת תל אביב: "המחבר

והריקה מתושבים". על כך הגיב ניר: "הספר מבקש לבדוק לאן הציונות הולכת במאה השנים הבאות; האם הוויכוח על מדינה אחת או שתיים בארץ ישראל, הוא עדיין רלוונטי". ניר הבהיר והציע: "כדי שלא נגיע למדינה של כל אזרחיה עם רוב ערבי - ליצור במקום זה הקפאת מצב - 'הודנה' ארוכה מאוד. פסק זמן בן מאה שנים ובו ניתן יהיה לתקן את החוליים האזרחיים". להצדקת הטעון החדשני נסמך ניר על אילן גבוה ממנו: "גם 'אלטנוילנד - ארץ עתיקה-חדשה' שכתב תיאודור הרצל, נכתב כרומן דמיוני".

במאמר הגות "תהילת נצח" המופיע באלבום החדש, ניר מתייחס לכוח המניע של היוצר בתחומי האומנות ומציע להמתין מאה שנה כדי להעריך נכונה את עמידתה של יצירת אומנות: "לאחר שהקשרי היצירה ואופנותיה בתקופתה יעברו מן העולם... כך לא יישאר זיכרון ממשי... של מה שהיה שם 'באמת'... ותישאר רק היצירה כשלעצמה נטו". נדמה שגם ברומן שכתב ובו רקח את הרעיון ליצור הקפאה ארוכה כדי לבחון מחדש, ובמתכונת שונה, את יחסיו ההדדיים עם מי שהם היום אויביו,

באלבום צבעוני, עב כרס ורחב יריעה הרואה אור בימים אלה מציג יצחק ניר עדות למראות ומאורעות שחוה, ומשלב דברי הגות וסיפורים קצרים. הוא זוכר שקיבוץ ילדותו הופצץ מהאוויר במלחמת העצמאות, חברים נהרגו וילדים התייתמו. כבר בימים ההם החל לשרבט על ניירות מאולתרים ובצבעי עיפרון: מטוסים וקרבות באוויר. מאז חרש יצחק נירים ברקיע וזרמו הרבה שובלים בנתיביו.

מודל הונג קונג

לפני שש שנים, ב-2018, כשהוא כבר בגמלאות, לאחר 30 אלף שעות טיסה, כשסבבי מבצעים ופיגועים ממשיכים להטריד, השיק יצחק ניר את ספרו הראשון "מחר יישבר השרב" (הוצאת כנרת זמורה דביר). בגב כריכתו נכתב כי זהו "רומן ישראלי עתידי חכם, מרתק וסוחף". בתוכנית "הערב החדש" של אותם ימים הציג המראיין דן מרגלית את הסופר הטרי: "טייס קרב, אדם יוצר המציע להנהיג את ישראל מחוץ לקופסה. בין היתר - להקים מההתחלה, ובנוסף למדינת ישראל הקיימת, מדינה נוספת: ישראלית ומודרנית ברמת טיבט הגבוהה

יצחק ניר והציור "בנפול אויבך" המוצב קבע בהיכל האומנויות - בית חיל האוויר בהרצליה. עשר שנים לאחר קרב אוויר שבו השתתף במלחמת ההתשה "צף לפתע חיזיון בעיני רוח: ציפור לבנה טסה בפנייה חריפה ימינה, ואני יורה בה מבעד לכוונת הירי של המיראז', כנפיה פרושות בייאוש, בעיניה אימת המוות ומקורה פעור בצרחה אילמת"

את האלבום ניתן לרכוש אצל יצחק ניר
054-4554775 yitzhak-nir.com
כל ההכנסות מוקדשות למרכז הישראלי לכלבי נחייה